

САМО ЖИВОТ

А Л И С
М Ъ Н Р О
С А М О
Ж И В О Т

Превод от английски Красимир Желязков

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАК ДО ЯПОНИЯ	7
АМУНДСЕН	33
ДА ОСТАВИШ МЕЙВЪРЛИ	69
ЧАКЪЛ	93
УБЕЖИЩЕ	111
ГОРДОСТ	135
КОРИ	157
ВЛАК	177
ИЗГЛЕД КЪМ ЕЗЕРОТО	217
ДОЛИ	233
ПОСЛЕДНО	255
ОКОТО	257
НОЩ	271
ГЛАСОВЕ	285
САМО ЖИВОТ	297

ЧАК ДО ЯПОНИЯ

След като внесе куфара ѝ в купето, Питър, изглежда, и побърза да слезе, за да не пречи. Но не за да си тръгне веднага. Обясни ѝ, че се притеснява да не би влакът да потегли. Той стоеше на перона, гледаше нагоре в техния прозорец и махаше с ръка. Усмиваше се и махаше. Усмивката към Кати беше широка и жизнерадостна, без никакво съмнение в света, сякаш вярваше, че тя ще продължава да бъде едно чудо за него, и той за нея също, завинаги. Усмивката на Питър за съпругата му изглеждаше многообещаваща, доверчива и с някакъв оттенък на непоколебимост. Нещо, което не би могло да бъде лесно изразено с думи, а и можеше изобщо никога да не бъде изречено. Ако Грета бе споменала за такова нещо, той би отвърнал не ставай смешна. И тя щеше да бъде съгласна с него, защото смяташе за неестествено хора, които се виждат ежедневно и постоянно, да дават каквито и да било обяснения.

Когато Питър бил съвсем малък, майка му го пренесла през някакви планини, чието название Грета все забравяше, за да го измъкне от социалистическа Чехословакия и да го отведе в Европа. Разбира се, имало и други хора освен нея. Бащата на Питър искал също да тръгне с тях, но точно преди деня на тайното отпътуване бил изпратен в санаториум. Трябвало да ги последва при първа възможност, но той умрял.

– Чела съм такива истории – каза Грета, когато Питър ѝ разправи за първи път това. И обясни как в тези истории бебе-

то се разплаква и неизменно трябва да бъде му бъде затисната устата или да бъде удушено, за да не застрашат хленчовете му цялата група бегълци.

Питър каза, че никога не бил чувал такива истории и не можел да твърди, че майка му би постъпила по същия начин при такива обстоятелства.

Майка му стигнала до Британска Колумбия, където научила добре английски и намерила работа в една гимназия като преподавателка по „Бизнес практика“, както наричали тогава тази дисциплина. Отгледала сама Питър и го изпратила да следва в колеж и сега той е инженер. Когато майка му им гостуваше в техния апартамент и по-късно в къщата им, тя винаги стоеше само в предната стая и изобщо не влизаше в кухнята, докато Грета не я поканеше. Такова бе поведението ѝ. Бе довела до крайност изкуството да не забелязва. Да не забелязва, да не досажда, да не съветва, въпреки че що се отнася до домакинските умения или изкуство, тя бе много по-напред от снаха си.

Тя също се отърва от апартамента, където бе израснал Питър и отиде в миниатюрна гарсоньера, където имаше място само за едно съвпаемо легло. Значи Питър не може да погостува у дома при мама?, подкачаше я Грета, но майка му изглеждаше стресната и уплашена. Засягаше се от шегите. Навярно проблемът бе езиков. Но английският беше обичайният ѝ език сега, а и единственият, който Питър знаеше. Той бе изучавал бизнес практика, макар и не от майка си, по времето, когато Грета бе изучавала *Изгубеният рай*¹. Грета не проявяваше абсолютно никакъв интерес към практичните аспекти на живота, дори странеше от тях като от чума. При него, изглежда, бе точно обратното.

¹ Епическата поема „Изгубеният рай“ (1671) от Джон Милтън (1608–1674). – Б. пр.

При наличието на разделящия ги прозорец и Кати, която нито за миг не позволяваше ръкомахането да отслабва, двамата се задоволяваха с размяната на комични или дори налудничаво благосклонни погледи. Тя мислеше, че Питър изглежда много добре и изобщо не съзнава това. Той бе подстриган „на четка“, както бе модерно тогава – особено ако имаш претенциите да си инженер – и светлата му кожа никога не се зачервяваше като нейната, никога не потъмняваше на петна от слънцето, а имаше равномерен тен, независимо от сезона.

Неговите лични мнения наподобяваха тена му. Когато двамата отиваха на кино, след това Питър изобщо не желаше да обсъжда филма. Казваше, че е бил хубав или много хубав, или горе-долу. Не виждаше смисъл да продължава нататък. Почти по същия начин той гледаше телевизия и четеше книги. Беше търпелив с тези неща. Хората, които ги бяха запознали, вероятно бяха направили това с най-добри намерения. Грета спореше и почти автоматично го питаше дали би казал същото за някой мост. Бяха го направили с най-добри намерения, но те явно не са били достатъчно добри, защото се бяха провалили.

Вместо да спори, той само се изсмиваше.

Това не е същото, казваше той.

Не е ли?

Не.

Грета би трябвало да разбере, че това негово отношение – безучастен, невъзмутим, търпелив – за нея е добре дошло, защото тя бе поет и в нейните стихотворения имаше неща, които съвсем не бяха весели или лесно обясними.

(Майката на Питър и неговите колеги – онези, които знаеха за нея – продължаваха да казват поетеса. Грета бе отучила Питър от това. Що се отнася до другите хора, не бе необходимо никакво обучение. В сегашната ѝ роля на домакиня и майка бе отпаднала нуждата да инструктира роднините, които

бе оставила след себе си в живота, и сегашните ѝ познати, защото те не знаеха нищо за тази нейна странност.)

Обаче по-късно в нейния живот щеше да ѝ бъде трудно да обясни кое е било хубаво в това време и кое – не. Е, можеш да споменеш например, че феминизмът не е бил нещо хубаво. Но тогава ще трябва да обясняваш, че хората не са употребявали думата феминизъм. И после съвсем ще се оплетеш, като кажеш, че наличието на някаква сериозна идея, да не говорим за амбиция, или навярно дори четенето на истинска книга, би могло да бъде възприето като нещо подозрително и свързано с пневмонията на детето ти, а някой твой политически коментар по време на служебно парти е в състояние да възпрепятства повишението на мъжа ти. Нямаше значение за коя политическа партия се отнася забележката. Виновно беше типично женското необмислено говорене.

Хората обикновено се засмиват и подхвърлят о, сигурно се шегувате и ти трябва да отвърнеш, да, но не съвсем. После тя добавяше, че все пак има едно нещо положително и то е, че за жена е по-безопасно да пише поезия, отколкото за мъж. Именно в такива моменти на помощ идваше думата поетеса – като мрежа от захарен памук. Питър не го чувства по този начин, казваше Грета, но не забравяй, че той е бил роден в Европа. Обаче разбира какво би трябвало да мислят неговите колеги за такива неща.

Това лято Питър щеше да прекара месец или дори повече като ръководител на един проект на неговата фирма чак в Лунд, далеч, възможно най-далеч, в крайния север на континента. За Кати и Грета нямаше удобна квартира там.

Но Грета поддържаше връзка с една своя бивша колежка от библиотеката във Ванкувър, която сега бе омъжена и живееше в Торонто. Същото лято двамата със съпруга ѝ, учител,

сяха да прекарат цял месец в Европа. Тя бе писала и бе помолила възможно най-учтиво Грета и семейството ѝ за услуга – част от това време да прекарат в тяхната къща в Торонто, за да не стои празна. Грета бе отговорила, че Питър ще бъде ангажиран далеч на север, но бе приела предложението за себе си и Кати.

Затова всички те сега не спираха да махат от перона и от влака.

Имаше едно списание тогава, *Отговорите на Ехо*, излизаше нередовно в Торонто. Грета го бе открила в библиотеката и беше им изпратила няколко стихотворения. Те публикуваха две от тях и в резултат, когато главният редактор на списанието дойде във Ванкувър миналата есен, Грета, заедно с други писатели, бе поканена на парти да се срещне с него. Партието беше в къщата на един писател, чието име като че ли ѝ бе познато цял живот. Беше обявено за късно следобед, когато Питър все още бе на работа, затова тя извика детегледачка и тръгна за северен Ванкувър с автобуса, който минаваше през моста „Лайнс Гейт“ и „Станли Парк“. После трябваше да чака пред Хъдсън’с Бей за продължително пътуване до студентското градче, където живееше писателят. Слезе на последния завой на автобуса, намери улицата и тръгна по нея, взирайки се в номерата на къщите. Беше с високи токове, което я забавяше много. А също и с най-изисканата ѝ рокля, вталена, с цип на гърба и възтясна в бедрата. Така изглеждам малко смешна, помисли тя, докато се препъваше и леко залиташе по извитите улици без тротоари, единствената в избледняващия следобед. Модерни къщи, големи прозорци като във всяко многообещаващо предградие, много по-различни от квартала, който бе очаквала да види. Грета започваше да се пита дали не е сгрещила улицата и тази мисъл дори леко я развесели. Би

могла да се върне до спирката на автобуса, където имаше пейка. Би могла да свали обувките и да седне удобно в очакване на дългото самотно завръщане у дома.

Но когато видя паркираните коли, а след това и номера на къщата, бе твърде късно да се връща. Иззад затворената врата долиташе шум и се наложи да звъни два пъти.

Посрещна я жена, която, изглежда, очакваше някой друг. Посрещна не бе правилната дума – жената отвори вратата и Грета каза, че сигурно това е мястото, където има партита.

– На нещо друго ли ви прилича? – отвърна жената и се облегна на рамката на вратата.

Пътят бе преграден, докато най-после Грета попита: „Може ли да вляза?“ и тогава последва движение, което сякаш причиняваше голяма болка на жената. Тя не покани Грета да я последва, но Грета все пак го направи.

Никой не я забеляза или заговори, но след малко до нея приближи тийнейджърка с поднос, върху който имаше чаши с нещо наподобяващо розова лимонада. Грета взе една, пресуши я на екс, след това взе още една. Благодарни на момичето и опита да завърже разговор за продължителното ходене в горещината, но тийнейджърката не прояви никакъв интерес и се обърна да обслужва другите гости.

Грета продължи напред. Все така усмихната. Никой не я погледна с внимание или задоволство, пък и трябваше ли? Погледите им се плъзгаха около нея и след миг те продължаваха разговорите. Смееха се. Всички, с изключение на Грета, бяха там с приятели, имаха свои шеги и полутайни, всеки, изглежда, бе намерил кой да го посрещне. Освен тийнейджърите, които продължаваха начумерено и непреклонно да сервират розовите напитки.

Грета обаче не се примири. Напитката явно ѝ се отразяваше добре и тя реши да вземе още една при следващата поява на подноса. Оглеждаше групичките от събеседници и търсеше

свободно място в някоя от тях, където да се включи. Като че ли намери една, но тъкмо тогава дочу какви филми обсъждат. Европейски филми, като онези, дето бяха започнали да показват по това време във Ванкувър. Чу заглавието на един, който бяха гледали с Питър. *Четиристотинте удара*.

– О, гледала съм го – подхвърли тя. Изрече го високо и ентузиазизирано.

Всички погледнаха към нея и един, явно техен говорител, запита:

– Нима?

Грета беше пияна, разбира се. Джин-тоник и розов сок от грейпфрут, изгълтани набързо. Тя не се засегна от подигравателния тон, както би реагирала обикновено. Продължи безцелно, знаейки, че непонятно как се е объркала, но започна да изпитва усещането за някаква шеметна атмосфера на всепозволеност в стаята, и нямаше значение дали ще се сприятелява с някого, или не, тя можеше просто да обикаля и да обявява своите преценки и мнения.

В един сводест коридор имаше групичка важни люде. Сред тях видя домакина, писателят, чието име и физиономия ѝ бяха познати толкова отдавна. Говореше трескаво, възбудено и кресливо и около него и още двама души изглежда витаеше трудно определяема опасност, сякаш веднага щом те видят, ще подхвърлят някаква обида. Грета започна да подозира, че съпругите им съставляваха групичката, в която бе опитала да се включи.

Жената, която я бе посрещнала на вратата, не принадлежеше към нито една от тези две групички, тя беше писателка. Грета я видя да се обръща, когато името ѝ бе споменато. Името бе на една от дописничките на списанието, публикувало стихотворенията на Грета. На това основание защо да не отиде при нея да се представи? Равнопоставена, въпреки хладното посрещане?

Но сега жената бе опряла глава на рамото на мъжа, който бе споменал нейното име, и двамата едва ли биха се зарадвали, ако някой ги обезпокои.

Тази мисъл накара Грета да седне и тъй като нямаше столове наоколо, тя седна на пода. Хрумна ѝ нещо. Припомни си, че когато веднъж придружаваше Питър на едно парти на инженери, обстановката бе приятна въпреки скучните разговори. Това бе защото всеки от тях бе определил и уточнил собствената си значимост, поне за момента. А тук никой не бе в безопасност. Мненията и преценките дори за известните и публикувани автори можеха да бъдат подхвърляни зад гърба им. Усещаше се присъствието на умни и изнервени хора, независимо кой какъв е.

А тук на нея страшно много ѝ се искаше някой да ѝ подхвърли каквато и да е сламка за разговор.

Веднъж формулирала своята теория за неприятните усещания, тя се успокои и повече не я бе грижа дали някой ще говори с нея или не. Свали си обувките и облекчението беше огромно. Облегна се на стената и изпружи крака в едно от по-страничните помещения. Не искаше да рискува и да разлее питието на килима, затова го изпи набързо.

Пред нея се изправи един човек и я попита:

– Как се озовахте тук?

Тя изпита съжаление към глухо потропващите му стъпала. Съчувстваше на всеки, който трябваше да стои прав.

Отговори, че е била поканена.

– Да. Но с кола ли дойдохте?

– Дойдох пеша. – Но това не бе достатъчно и след малко тя успя да добави останалото: – Дойдох с автобус и след това пеша.

Един от мъжете от специалната компания сега бе застанал зад човека с обувките и каза отлична идея. Той, изглежда, наистина бе готов да говори с нея.

Първият мъж не прояви особен интерес към втория. Той бе намерил обувките на Грета, но тя отказа да ги приеме с обяснението, че много ѝ убивали.

– Вземете ги. Или аз ще ги нося. Можете ли да станете?

Тя се огледа за помощ от по-важния мъж, но него вече го нямаше. Сега Грета си припомни какво бе написал той. Писа за Духоборците², която бе предизвикала голям скандал, защото в нея Духоборците трябваше да бъдат голи. Разбира се, това бяха актьори, а не истински Духоборци. И в края на краищата не им бяха позволили да ходят голи.

Грета опита да обясни това на мъжа, който ѝ бе помогнал да стане, но той не прояви никакъв интерес. Попита го какво пише. Не бил такъв писател, а журналист, отвърна той. Гостувал в този дом с дъщерята и сина си, внуци на домакините. Те, децата, поднасяли напитките.

– Направо убийствени – добави той, имайки предвид напитките. – Смъртоносни.

Вече бяха навън. Тя вървеше по чорапи през тревата и едва не нагази в една локва.

– Някой е повърнал там – рече тя на придружителя си.

– Вярно – потвърди той и я настани в колата. Свежият въздух бе променил настроението ѝ, от неясно приповдигнато в нещо близко до смущение, дори срам.

– Северен Ванкувър – заяви той. Изглежда Грета му бе казала това. – Нали? Тръгваме. Към моста „Лайънс Гейт“.

Грета се надяваше той да не я пита какво прави на парти-то. Ако се наложеше да му обяснява, че е поетеса, сегашното ѝ положение, глезотиите ѝ, прекаляването с алкохола ще бъдат приети като отегчително типични. Изглежда, се движеха в правилната посока, покрай някаква река, после минаха по един мост. Мостът на „Бърард Стрийт“. След това още улично движение. Тя отваряше очи към отминаващите дървета, после ги

²Християнска религиозна група с руски корени – *Б.р.*

затваряше неволно. Когато колата спря, Грета знаеше, че още е много рано, за да се стигнали до дома. Тоест, до нейния дом.

Тези големи разлистени дървета над тях. Не се виждаха никакви звезди. Само лек блясък от водата между мястото, където бяха спрели и светлините на града.

– Просто останете малко седнала и разсъждавайте – предложи той.

Грета бе очарована от тази дума.

– Да разсъждавам.

– Например как ще влезете в къщата. Ще успеете ли да го направите убедително? Без да преигравате. Без да ви мигне окото. Предполагам, имате съпруг?

– Ще трябва да ви благодаря, че ме докарахте до къщи – каза тя. – Значи, редно е да ми кажете името си.

Той отвърна, че вече ѝ го е казал. Може би два пъти. Но добре, хайде още веднъж. Харис Бенет. Бенет. Бил зет на домакините на празненството. Това били неговите деца, които сервирали напитките. Били дошли на гости от Торонто. Това достатъчно ли е?

– Те имат ли майка?

– Разбира се, че имат. Но тя е в болница.

– Много съжалявам.

– Няма защо. Болницата е много добра. За хора с душевни проблеми. Или по-точно, с емоционални проблеми.

Тя побърза да му довери, че мъжът ѝ се казва Питър, инженер е и имат дъщеря Кати.

– Е, това е много хубаво – отбеляза той и включи на заден ход. А когато стигнаха моста „Лайънс Гейт“, добави: – Извинете тона ми преди малко. Питах се дали да ви целуна, или не, и реших да не го правя.

Според Грета той всъщност бе казал, че нещо не ѝ достига, за да бъде целуната. Огорчението ѝ подежда силно отрезвяващо.

– След моста надясно ли завиваме по „Марин Драйв“? – продължи той. – Разчитам на вас да ме упътите.

През следващите есен, зима и пролет не минаваше и ден, без да мисли за него. Това бе като повтарящ се сън при всяко заспиване. Тя облягаше глава на възглавницата на дивана, представяйки си, че лежи в обятията му. Едва ли можеше да се очаква, че помни лицето му, но то изскачаше съвсем отблизо пред очите ѝ, лицето на поомачкан, доста уморен на вид, саркастичен домошар. А и тялото му потвърждаваше тази представа, то изглеждаше умерено изхабено, но достатъчно способно и неповторимо привлекателно.

Тя почти се разплакваше от копнеж. Обаче когато Питър се връщаше у дома, цялата тази фантазия изчезваше, заспиваше зимен сън. И тогава на преден план излизаха ежедневните делнични привързаности, изпитани и благонадеждни, както винаги.

Всъщност този повтарящ се сън много приличаше на ванкувърското време – някакъв печален копнеж, дъждовно призрачно униние, обикаляща около сърцето ѝ тежест.

А какво можеше да каже за отказа му да я целуне, въздействал ѝ като груб удар?

Тя просто го заличи от паметта си. Напълно го забрави.

Ами нейната поезия? Нито един ред, нито една думичка. Нямахше дори загатване, че тя държи на нея.

Естествено, Грета си позволяваше тези тревожни размисли предимно когато Кати спеше. Понякога изричаше гласно името му, направо стигаше до идиотизъм. Съответно последван от изгарящ срам и самопрезрение. Идиотщина, наистина. Идиотка.

И тогава дойде изненадата, перспективата, а след това и потвърждението за командировката на мъжа ѝ в Лунд, пред-

ложението на приятелката ѝ за къщата в Торонто. Недвусмислена промяна на времето, пристъп на смелост.

Даде си сметка, че пише писмо. То не започваше по някакъв общоприет начин. Нямаше „Мили Харис“. Нямаше „Помниш ли ме?“

*Пиша това писмо сякаш
слагам бележка в бутилка...
С надеждата
тя да стигне чак до Япония.*

Това като че ли за първи път от доста време звучеше поетично, като хайку.

Грета нямаше и понятие за адреса. Бе достатъчно глупава и самонадеяна да позвъни на домакините на онова парти. Но когато чу гласа на жената, устата ѝ внезапно пресъхна, сякаш бе безкрайна тундра и тя трябваше да затвори. После закара с количката Кати до градската библиотека и там откри телефонен указател на Торонто. Имаше много Бенетовци, ала нито един Харис или Х. Бенет.

След това ѝ хрумна шокиращата идея да търси сред некролозите. Бе просто неудържима. Изчака, докато човекът, който четеше библиотечния брой, привърши. Тя обикновено не купуваше вестника от Торонто, защото за целта трябваше да прекосява моста, а Питър винаги носеше вкъщи *Ванкувър Сън*. Прелиствайки страниците, най-после откри името му като колумнист. Значи не беше умрял. Автор на вестникарска колонка. Естествено, едва ли ще му бъде приятно някой да го безпокои у дома.

Той беше автор на политически коментари. Стилът му изглеждаше интелигентен, но нея изобщо не я интересуваше това.

Изпрати му писмото там, до вестника. Не бе сигурна дали той собственоръчно отваря своята лична поща. Помисли, че ако напише *Лично* на плика, просто ще си търси белята, затова отбеляза само датата и часа на пристигането на нейния влак, след редовете за бутилката. Без име. Който и да отвори плика, ще си каже, че писмото е от някой възрастен роднина, пристрастен към по-особен словоред и причудливи речеве обрати. Нищо уличаващо, дори в случай, че такова странно писмо е било изпратено на домашния му адрес и е било отворено от жена му, ако вече е изписана от болницата.

Кати явно не бе разбрала защо оставането на Питър на перона означава, че той няма да пътува с тях. Питър не помръдна, докато влакът набираше скорост, и когато се отдалечиха много, Кати възприе тежко неговото оттегляне. Но след малко се успокои и каза на Грета, че на другата сутрин Питър ще бъде там.

Когато настъпи сутринта, Грета бе неспокойна, но Кати изобщо не спомена отсъствието му. Грета я попита гладна ли е и тя каза да, а после обясни на майка си – както Грета ѝ бе обяснила още преди да се качат на влака, – че сега ще трябва да свалят пижамите и да потърсят закуска в друга стая.

– Какво искаш за закуска?

– Хрупкави грахчета. – Това означаваше „хрупкави оризови зърна“.

– Ще видим дали ги имат.

Имаха.

– А сега ще отидем ли да намерим тати?

Имаше нещо като детска площадка за игра, но много малка. Тя бе превзета от момченце и момиченце – братче и сестриче, ако се съдеше по еднаквите заешки костюмчета. Играта им се

състоеше в бутане на камиончета един срещу друг и отблъскването им в последния момент. Прас-бум-тряс.

– Това е Кати – представи я Грета. – Аз съм майка ѝ. Вие как се казвате?

Трясъците станаха още по-силни, а децата изобщо не вдигаха глави.

– Тати го няма тук – каза Кати.

Грета реши, че ще е по-добре да се върнат, да вземат книгата на Кати за Кристофър Робин, да я занесат на горния етаж с остъклен покрив и да четат. Там нямаше да безпокоят никого, защото закуската не бе приключила, а интересните планински пейзажи още не бяха се появили.

Проблемът беше, че щом Грета прочете за Кристофър Робин, Кати поиска веднага да започнат отново. По време на първия прочит Кати мълчеше, но сега започна да припява дума по дума, макар и все още да не бе готова да опита самостоятелно изпълнение. Грета предполагаше, че когато горният етаж се запълни, това ще подразни другите пътници. За връстниците на Кати монотонността изобщо не бе проблем. Те я приемаха, потъваха в нея и познатите думи се търкаляха в устата им като нестопяеми бонбони.

По стълбите се изкачиха младеж и момиче и седнаха срещу Грета и Кати. Подхвърлиха много весело Добро утро и Грета им отвърна. Кати не одобри това, че тя ги поздрави, и продължи да декламира тихо, приковала очи в книгата.

От другата страна на пътеката долетя гласът на младежа, почти толкова тих, колкото нейния:

*Сменят гвардейския караул пред Бъкингамския дворец –
Кристофър Робин отиде там с Алиса.*

Когато завърши, той започна друга песничка. *Не ги харесвам, Сам-аз-съм.*